

Varthän Finland?

Grunden i det finländska arbetsmarknadssystemet med inkomstpolitik och trepartsförhandlingar är den omfattande avtalsrätten mellan parterna. Denna avtalsfrihet fick sin början redan 1940 när man ingick den så kallade januariförlovningen mellan arbetsgivare och arbetstagare. Parterna kom då överens om att man i fortsättningen försöker lösa konflikter i första hand förhandlingsvägen. Januariförlovningen lästes upp i kvällsnyheterna den 23 januari 1940 mitt under brinnande vinterkrig. Uppgåelsen gav arbetarna fri rätt att organisera sig. Det var en signal till Norden om att Finland höll på att bli en nordisk demokrati.

Nu planerar regeringen att begränsa avtalsrätten med en tvångslag, vilket skulle leda till att den svagare partens, alltså arbetstagarnas, rättigheter begränsas. I tisdags (8.9.2015) meddelade regeringen att man planerar att med lag skära i sjuklönen, begränsa rätten till semester, göra söckenhelgerna (trettondagen och Kristi Himmelfärdsdag) till oavlönade lediga dagar och minska rejält på övertids- och söndagsersättningar.

Ordförandena för de centrala löntagarorganisationerna anser enhälligt att det är omöjligt för arbetstagarna att godkänna regeringens tvångsåtgärder. Centralorganisationerna anser att regeringen inte respekterar arbetstagarnas och arbetsgivarnas rätt att sinsemellan förhandla om arbetets pris och andra anställningsvillkor. Regeringens agerande hotar också att bryta mot den internationellt erkända principen som säger att lagen ska skydda den svagare parten.

Regeringens politik förargar fackrörelsen till den grad att man beslutat anordna en massdemonstration fredagen den 18 september på Järnvägstorget i Helsingfors. Det handlar om en politisk manifestation, som planeras gemensam för medlemmarna i centralorganisationerna Akava, FFC och STTK.

Demonstrationen syftar till att försvara arbetsmarknadsorganisationernas fria rätt att avtala om kollektivavtal. Samtidigt motsätter sig demonstranterna regeringens ensidiga beslut att försvaga löntagarnas anställningsvillkor. Ordförandena för löntagarnas centralorganisationer betonar att arbetstagarna omöjligen kan godta regeringens tvångsåtgärder och att åtgärderna raserar förtroendet mellan parterna på arbetsmarknaden.

Hur påverkar regeringens åtgärds paket lärarna?

I det här läget finns inga definitiva svar på hur regeringens tvångsåtgärder inverkar på lärarnas arbetsvillkor. Regeringen har endast meddelat om sina avsikter. Om regeringen faktiskt genomför sina planer, och man inte får en gemensam överenskommelse till stånd, sätts en lagberedningsprocess igång. Regeringen har aviserat att den nya tvingande lagstiftningen skulle träda i kraft då de gällande kollektivavtalen löper ut.

Största delen av regeringens åtgärder berör inte lärare, ifall man inte tillgriper en särskild lagstiftning. Enligt den kommunala arbetsgivarens beräkningar berörs bara ca 6 500 lärare av semesterlagstiftningen, som regeringen nu vill ändra på. Regeringens planer om att göra trettondag och Kristi himmelfärdsdag till oavlönade lediga dagar torde beröra lärarna, liksom ändringarna av sjuklönerna.

OAJ nämner på sin webb att förändringarna i semesterrätten berör bl.a. barnträdgårdslärare, rektorer och biträdande rektorer, studiehandledare vid yrkesinstitut och lärare inom social- och hälsoområdet.

Orolig höst

Regeringens tvångsåtgärder kan leda till en mycket orolig höst på arbetsmarknaden i Finland. Fredagens stordemonstration är knappast den enda. Regeringen har nu gripit till storsläggan eftersom Finlands ekonomi sjunker redan fjärde året i rad. Regeringens åtgärder är ett allvarligt ingrepp i den demokratiska, västerländska rättsuppfattningen och framtiden får utvisa det kloka i dessa åtgärder.

OAJ:s ordförande Olli Luukkainen betonar att OAJ alltid haft som mål komma överens förhandlingsvägen. Därför stödde OAJ förhandlingarna om ett samhällsfördrag ända till slutet. OAJ har också tagit initiativ när det gäller att söka alternativ till nedskärningar som tidigare och nuvarande regering föreslagit. OAJ och hela Akava är fortfarande villiga att fortsätta förhandlingsvägen, men just nu är läget så exceptionellt ur medborgarrättssynvinkel att vi bara måste reagera och därför deltar OAJ i den massiva demonstrationen på fredag.